

Nr 385.

Byggnadslag;

given Stockholms slott den 30 juni 1947.

Vi GUSTAF, med Guds nåde, Sveriges, Götas och Vendes Konung, göra veterligt: att Vi, med riksdagen¹, funnit gott förordna som följer.

FÖRSTA AVDELNINGEN.

Inledande bestämmelser.

1 §.

Marks användning för bebyggelse skall i den omfattning som stadgas i denna lag föregås av planläggning.

2 §.

Grunddragen för marks användning inom kommun eller samhälle angivas i *generalplan*.

Närmare reglering av bebyggelsen sker genom *stadsplan* eller *byggnadsplan*.

Byggnadsverksamheten inom område som ej ingår i stadsplan eller byggnadsplan regleras genom *utomplansbestämmelser*.

3 §.

För samordning av flera kommuners eller samhällens planläggning upprättas *regionplan*.

4 §.

Vid planläggning skola såväl allmänna som enskilda intressen tillbörligen beaktas.

5 §.

Markens ägare är med avseende å dess användning för olika slag av bebyggelse underkastad de inskränkningar som stadgas i denna lag eller med stöd av lagen.

För att mark skall få användas till tätbebyggelse förutsättes, att den vid planläggning enligt denna lag prövats från allmän synpunkt lämpad för ändamålet.

6 §.

Med tätbebyggelse förstås i denna lag sådan samlad bebyggelse som nödvändiggör särskilda anordningar för tillgodoseende av gemensamma behov.

Annan bebyggelse benämnes *glesbebyggelse*.

7 §.

Det närmaste inseedet över byggnadsverksamheten utövas av byggnadsnämnd.

¹ Riksdagens skrivelse 1947: 316.

* 205—473880. *Svensk författningssamling 1947, Nr 385—389.*

Länsstyrelsen har att öva tillsyn över planläggningen och byggnadsväsendet inom länet.

Den allmänna uppsikten över planläggningen och byggnadsväsendet inom riket tillkommer byggnadsstyrelsen.

8 §.

Närmare föreskrifter om byggnadsnämnd, om byggande och lov därtill samt rörande tillämpningen i övrigt av denna lag meddelas av Konungen.

ANDRA AVDELNINGEN.

Bestämmelser för stad.

I. Om generalplan.

9 §.

Generalplan skall genom stadens försorg upprättas i den mån så erfordras till ledning för närmare planläggning beträffande stadens ordnande och byggande.

Planen skall angiva grunddragen för markens användning till olika ändamål, såsom till tätbebyggelse, viktigare trafikleder och andra allmänna platser.

Finnes till främjande av stadens ändamålsenliga utbyggande erforderligt, att visst område tills vidare undantages från tätbebyggelse eller från viss annan bebyggelse, oaktat det i och för sig är lämpat därför, skall det ock angivas i generalplanen. Sådant undantag må icke avse bebyggelse för jordbrukets, fiskets, skogsskötselns eller därmed jämförligt behov.

Erfordras eljest särskilda bestämmelser angående markens bebyggande eller användning i övrigt, skall generalplanen innehålla sådana bestämmelser.

10 §.

Generalplan så ock ändring därav antages av stadsfullmäktige.

Planen må på framställning av staden helt eller delvis fastställas av Konungen och skall, i vad den blivit fastställd, lända till efterrättelse enligt vad nedan sägs.

Generalplan som blivit föremål för fastställelse benämnes fastställd generalplan. Därmed avses, om planen är fastställd allenast i vissa hänseenden, endast de bestämmelser som sålunda skola gälla.

Ändring av fastställd generalplan må, om ändringen ej innefattar väsentlig avvikelse från vad förut gällt, på framställning av staden fastställas av länsstyrelsen.

11 §.

Underlåter stad att vidtaga erforderliga åtgärder för upprättande av generalplan, där sådan erfordras, må Konungen förelägga stadsfullmäktige viss tid inom vilken sådan plan skall vara upprättad. Ställa stadsfullmäktige sig ej föreläggandet till efterrättelse, äger Konungen efter hörande av stadsfullmäktige låta på stadens bekostnad upprätta generalplan.

Finnes generalplan men prövas den uppenbarligen icke fylla de krav som med hänsyn till stadens utveckling skäligen böra ställas på densamma, skall i fråga om ändring av planen vad i första stycket stadgas äga motsvarande tillämpning.

12 §.

Beslut om fastställelse av generalplan gäller ej med avseende å område som ingår i stadsplan eller byggnadsplan.

Beträffande sådant undantag från bebyggelse som omförmåles i 9 § tredje stycket må fastställelse ej meddelas att gälla för längre tid än fem år. Konungen äger dock på framställning av staden förlänga tiden för beslutets giltighet, varje gång med högst nämnda tid.

13 §.

Nybyggnad må icke företagas i strid mot fastställd generalplan; dock må Konungen och, enligt av Konungen meddelade föreskrifter, myndighet som Konungen bestämmer medgiva undantag, när särskilda skäl äro därtill och generalplanens syfte icke motverkas. Kan fastighet, vilken bildats före planens fastställande, därefter icke tagas i anspråk för byggnadsändamål, må ock undantag enligt vad nu sagts medgivas, om generalplanens syfte icke avsevärt motverkas.

14 §.

Hava stadsfullmäktige beslutat göra framställning om fastställelse av generalplan beträffande visst område eller ändring av fastställd generalplan, må nybyggnad, innan framställningen prövats, ej företagas inom område som avses med denna; dock må länsstyrelsen medgiva undantag, såvitt generalplanens genomförande icke försvåras.

15 §.

Är fråga väckt om framställning angående fastställelse av generalplan beträffande visst område eller ändring av fastställd generalplan, äger länsstyrelsen på framställning av staden förordna, att nybyggnad inom området icke må företagas utan länsstyrelsens tillstånd. Sådant förordnande gäller intill dess stadsfullmäktige beslutat i frågan, dock ej längre än ett år. Behöver denna tid förlängas, äger länsstyrelsen på framställning av staden förordna härom; dock skall beslutet underställas Konungens prövning.

16 §.

Finner Konungen framställning om fastställelse av generalplan icke kunna bifallas, äger Konungen för viss tid meddela det förbud mot nybyggnad som föranledes av omständigheterna.

17 §.

Inom område som ingår i fastställd generalplan må schaktning, fyllning, trädfällning eller annan därmed jämförlig åtgärd icke vidtagas, såvitt åtgärden uppenbarligen är av beskaffenhet att kunna väsentligt försvåra områdets användning för avsett ändamål.

Har med avseende å visst område beslut fattats eller fråga väckts angående framställning om fastställelse av generalplan eller ändring av fastställd generalplan eller har förbud mot nybyggnad meddelats enligt 16 §, äger länsstyrelsen, i den utsträckning som föranledes av omständigheterna, stadga förbud mot åtgärd varom sägs i första stycket.

18 §.

Mark som enligt fastställd generalplan är avsedd till trafikled eller annan allmän plats må lösas av staden, när staden begär det.

Annan mark för vilken generalplan fastställts må, till den del marken ej är avsedd för enskilt bebyggande, lösas av staden, såvitt markens användning för avsett ändamål ej ändock kan anses säkerställd.

19 §.

Ingår allmän väg i mark som enligt fastställd generalplan är avsedd till trafikled eller annan allmän plats eller till särskilt trafikområde som skall till-

höra staden, skall vägmarken utan ersättning tillfalla staden i den mån den tages i anspråk för avsett ändamål.

20 §.

Ingår enskild väg för två eller flera fastigheter i mark som enligt fastställd generalplan är avsedd till trafikled eller annan allmän plats, äger staden nyttja vägmarken för avsett ändamål utan hinder av den rätt annan kan äga till marken. Har vägen upplåtits allenast på viss tid, gälla stadens nyttjanderätt för samma tid.

Besväras vägmarken av fordran eller annan rättighet med bättre rätt än vägupplåtelsen, njute innehavaren mot avskrivning å handling, varå rättigheten grundas, ersättning av staden för förlust som uppstått genom stadens nyttjanderätt. Den som vill framställa ersättningsanspråk skall väcka talan, om han är innehavare av fordran, inom tio år och eljest inom två år från det planen fastställdes. Sedan marken tagits i anspråk av staden, vare staden ansvarig för avgäld eller annan förmån som utgår för vägens begagnande.

Är vägen använd för ledning som hindrar eller väsentligt försvårar för staden att nyttja vägmarken, äger staden få ledningen på sin bekostnad flyttad till lämplig av staden anvisad plats.

21 §.

Skall mark enligt fastställd generalplan användas för annat ändamål än enskilt bebyggande och kan markens ägare till följd härav nyttja marken allenast på sätt som står i uppenbart missförhållande till dess tidigare värde, vare staden skyldig att lösa marken.

Frågan huruvida lösningsplikt föreligger skall bedömas efter den fastighetsindelning som gällde vid tiden för generalplanens fastställande, med de ändringar av indelningen som skett för planens genomförande.

22 §.

Får mark enligt fastställd generalplan icke användas för annan glesbebyggelse än för jordbrukets, fiskets, skogsskötselns och därmed jämförligt behov, och kan markens ägare till följd härav nyttja marken allenast på sätt som står i uppenbart missförhållande till dess tidigare värde, vare markens ägare berättigad till ersättning av staden för den skada som han härigenom lider. Samma lag vare om innehavare av sådan nyttjanderätt eller annan särskild rätt till marken som upplåtits innan planen fastställdes.

Ersättningen skall, om förbudet är tidsbegränsat, bestämmas att utgå med visst årligt belopp, med rätt för såväl staden som markens ägare eller annan sakägare att erhålla omprövning vid ändrade förhållanden eller vid förlängning av giltighetstiden för bestämmelsen. Vad i fråga om ersättningen avtalats eller uppenbarligen förutsatts skola gälla mellan staden och sakägare gälla jämväl mot den som efter planens fastställande förvärvat sakägarens rätt till marken.

Vid bedömandet av frågan huruvida ersättningsplikt föreligger skall vad i 21 § andra stycket stadgas äga motsvarande tillämpning.

23 §.

Kan överenskommelse i ersättningsfrågan icke träffas, skall den som vill framställa ersättningsanspråk instämma sin talan till rätten i den ort där marken är. Jämväl staden äger påkalla prövning av ersättningsfrågan enligt vad nu sagts.

Staden skall vidkännas å ömse sidor uppkomna kostnader å målet, såframt ej rätten med hänsyn till omständigheterna finner skäligt annorlunda förordna.

II. Om stadsplan.

Om stadsplans upprättande och antagande.

24 §.

Stadsplan skall genom stadens försorg upprättas i den mån det genom stadens utveckling påkallas för den närmare regleringen av bebyggelsen.

25 §.

Stadsplan skall utmärka och till gränserna angiva de för olika ändamål avsedda områden som ingå i planen, nämligen

byggnadskvarter,
gator, torg, parker och andra allmänna platser samt
specialområden, såsom järnvägs- och andra särskilda trafikområden, skydds- eller säkerhetsområden för vissa anläggningar, hamnområden, idrottsområden, begravningsplatser och vattenområden.

Jämväl höjdlägen skola i erforderlig omfattning angivas.

Stadsplan skall ock innehålla de ytterligare bestämmelser angående områdenas bebyggande eller användning i övrigt som finnas erforderliga.

26 §.

Stadsplan så ock ändring därav antages av stadsfullmäktige men skall för att bliva gällande fastställas av Konungen.

Finner Konungen stadsplan icke kunna fastställas utan viss jämkning, äger Konungen uppdraga åt länsstyrelsen att fastställa stadsplanen, sedan denna efter sådan jämkning antagits av stadsfullmäktige.

Ändring av gällande stadsplan, som ej avser planens grunddrag och ej heller eljest innefattar väsentlig avvikelse från vad som förut gällt, må ock enligt av Konungen meddelade föreskrifter fastställas av länsstyrelsen. Stadsfullmäktige äga i den omfattning som finnes lämplig uppdraga åt byggnadsnämnden att i fullmäktiges ställe antaga sådan ändring av stadsplan som enligt vad nu sagts må fastställas av länsstyrelsen.

27 §.

Finnes för stads ändamålsenliga utveckling eller till främjande av betydande allmänt intresse nödigt att stadsplan upprättas för visst område men underlåter staden att vidtaga härför erforderliga åtgärder, må Konungen förelägga stadsfullmäktige viss tid inom vilken sådan plan skall vara underställd Konungens prövning. Ställa stadsfullmäktige sig ej föreläggandet till efterrättelse, äger Konungen på stadens bekostnad låta upprätta och, efter hörande av stadsfullmäktige och dem frågan eljest rör, fastställa stadsplan för området.

Vad nu sagts äger motsvarande tillämpning med avseende å ändring av stadsplan.

Om tomtindelning.

28 §.

Byggnadskvarter skall indelas till tomter sålunda att det kan ändamålsenligt bebyggas i överensstämmelse med stadsplanen.

29 §.

Tomtindelning bör såvitt möjligt ske i ett sammanhang för hela kvarteret. Omfattar tomtindelning endast en del av ett kvarter, skall iakttagas att återstoden kan indelas till lämpliga tomter.

30 §.

Tomtindelning av mark som ej varit föremål för dylik indelning skall ske, när ägare av sådan mark begär det eller när byggnadsnämnden så finner nödigt och markägare ej visar särskilt skäl till anstånd.

31 §.

Förutsätter fastställd ändring av stadsplan att ändring sker av tomtindelning eller har kvarter helt och hållet eller till betydande del avbrunnit, skall fråga om ändring av tomtindelningen företagas, när ägare av mark inom kvarteret begär det eller byggnadsnämnden så finner nödigt.

Ändring av tomtindelning må ock på begäran av markägare eller på byggnadsnämndens eget föranstaltande äga rum, om därigenom bättre överensstämmelse med bestående äganderättsförhållanden kan vinnas utan avsevärd olägenhet.

Ej må tomtindelning ändras i andra fall än nu sagts, med mindre ägarna av de tomter som beröras av ändringen äro ense därom och ändringen finnes lämplig för ett ändamålsenligt utnyttjande av tomterna.

32 §.

Kostnaden för tomtindelning eller ändring därav skall bestridas av staden. Markägare skall dock efter vad som prövas skäligt bekosta ändring som han påkallat och som ej föranledes av ändring av stadsplanen eller annan av staden vidtagen åtgärd.

33 §.

Tomtindelning så ock ändring därav antages av byggnadsnämnden men skall för att bliva gällande fastställas av länsstyrelsen.

Om förbud mot nybyggnad m. m.

34 §.

Nybyggnad må ej företagas i strid mot stadsplan; dock må Konungen och, enligt av Konungen meddelade föreskrifter, myndighet som Konungen bestämmer medgiva undantag, när särskilda skäl äro därtill och nybyggnaden ej avsevärt försvårar markens användning för avsett ändamål.

35 §.

Har beslut fattats eller fråga väckts om antagande eller ändring av stadsplan för visst område, skall angående förbud mot nybyggnad inom området vad i 14 och 15 §§ stadgas äga motsvarande tillämpning. Är nybyggnaden beroende av Konungens medgivande enligt 13 eller 34 §, skall dock jämväl fråga om undantag från förbud som nyss nämnts prövas av Konungen.

36 §.

Finner Konungen stadsplan icke kunna fastställas eller ock böra i viss del undantagas från fastställelse, äger Konungen för viss tid meddela det förbud mot nybyggnad som föranledes av omständigheterna.

Föreligger fråga om tillämpning av 27 §, äger Konungen ock förordna om erforderligt nybyggnadsförbud.

37 §.

Inom byggnadskvarter vare nybyggnad icke tillåten å mark som ej blivit indelad till tomter.

Är fråga väckt om ändring av tomtindelning, må nybyggnad ej företagas å tomt som beröres därav innan frågan slutligt prövats.

Utän hinder av vad i första och andra styckena sägs må dock Konungen och, enligt av Konungen meddelade föreskrifter, myndighet som Konungen

bestämmer meddela tillstånd till nybyggnad, när särskilda skäl äro därtill och nybyggnaden prövas ej medföra hinder för lämplig tomtindelning inom kvarteret.

38 §.

Nybyggnad må ej företagas i strid mot tomtindelning eller å tomt som icke är rättsligen bestående.

Ej heller må nybyggnad ske, innan skyldighet att anordna utfartsväg och avlopp från tomten som enligt denna lag åligger ägaren eller att utgiva det bidrag till kostnad för gata som belöper å tomten blivit fullgjord eller nöjaktig säkerhet blivit ställd.

När synnerliga skäl äro därtill, må Konungen medgiva undantag från förbudet i första stycket.

39 §.

Har å tomt byggnad uppförts i sådant läge, att den skjuter in på grannes tomt eller på gata eller annan allmän plats, och skulle byggnadens nedrivande eller förändring medföra märklig kostnad eller olägenhet för ägaren, vare denne ej skyldig att avträda den intagna marken förrän byggnaden rives eller brinner ned, utan så är att den som uppfört byggnaden verkställt inkräktingen med avsikt eller därvid handlat med grov värdslöshet och, om fastigheten övergått till ny ägare, denne ägde kännedom därom vid förvärvet av fastigheten. Vad nu är sagt gäller ej om trappa som skjuter över gatulinjen; dock äger länsstyrelsen medgiva att trappan må kvarstå under viss tid eller tills vidare. För det intrång granne lider av byggnad som skjuter in på hans tomt njute denne ersättning, om han icke hellre vill avstå tomtdelen mot lösen.

I fråga om byggnad som avses i första stycket skall vad i 34, 38 och 158 §§ är föreskrivet ej medföra hinder mot ändring som efter vad Konungen därom stadgat är att hänföra till nybyggnad. Sådan ändring må dock ej vidtagas, med mindre ägaren av den intagna marken medgiver det.

40 §.

Inom område som ingår i stadsplan må schaktning, fyllning, trädfällning eller annan därmed jämförlig åtgärd icke vidtagas, såvitt åtgärden uppenbarligen är av beskaffenhet att kunna väsentligt försvåra området användning för avsett ändamål.

Har med avseende å visst område beslut fattats eller fråga väckts om antagande eller ändring av stadsplan eller har förbud mot nybyggnad meddelats enligt 36 §, äger länsstyrelsen, i den utsträckning som föranledes av omständigheterna, stadga förbud mot åtgärd varom sägs i första stycket.

Om avstående av mark.

41 §.

I stadsplan ingående mark som är avsedd till gata eller annan allmän plats äger staden lösa, när staden begär det.

Annan i stadsplan ingående mark som ej är avsedd för enskilt bebyggande äger staden lösa, såvitt markens användning för avsett ändamål ej ändock kan anses säkerställd.

42 §.

Ingår allmän väg i mark som enligt stadsplan är avsedd till gata eller annan allmän plats eller till särskilt trafikområde som skall tillhöra staden, skall vägmarken utan ersättning tillfalla staden i den mån den tages i anspråk för avsett ändamål.

43 §.

Ingår enskild väg för två eller flera fastigheter i mark som enligt stadsplan är avsedd till gata eller annan allmän plats, skall angående stadens rättigheter och skyldigheter med avseende å vägmarken vad i 20 § stadgas äga motsvarande tillämpning.

44 §.

Är mark som ingår i byggnadskvarter icke bebyggd i huvudsaklig överensstämmelse med stadsplanen och kan stadsplanens genomförande ej förväntas äga rum inom skälig tid utan stadens ingripande, må Konungen medgiva staden att lösa marken i den mån så erfordras. Kan syftet vinnas genom att staden allenast löser å marken uppförd byggnad för nedrivning, må Konungen lämna tillstånd därtill.

Kan kostnaden för genomförande av stadsplan beträffande viss mark antagas väsentligt överstiga det bidrag till kostnad för gata som staden äger uttaga av tomtägare och medför planens genomförande väsentligt ökat värde för kringliggande kvartersmark, må ock Konungen medgiva staden att lösa sådan mark; dock skall ansökan härom göras före planens fastställande. Vill ägaren hellre till staden utgiva särskilt bidrag till förstnämnda kostnad, vare han berättigad därtill; och bestämme i sådant fall Konungen ett i förhållande till kostnaden och värdestegringen skäligt belopp som markägaren skall erlægga i den ordning Konungen föreskriver, vid äventyr att staden eljest må lösa marken.

Kunna staden och markägaren icke enas om det belopp till vilket värdestegringen skall beräknas, skall det bestämmas av nämnd som på endera partens ansökan tillsättes i den ordning lagen om expropriation föreskriver. Kostnaden för förfarandet skall gäldas av staden, såvitt ej med hänsyn till omständigheterna annat finnes skäligt.

45 §.

Finnes i samband med prövning av förslag till stadsplan inlösen av viss i planen ingående mark böra ske enligt 44 § första stycket, må Konungen meddela fastställelse å planen eller del därav under villkor att sådan inlösen kommer till stånd inom viss tid, högst ett år; dock må, när synnerliga skäl äro därtill, tiden förlängas med högst ett år i sänder.

Intill dess inlösen skett eller tiden därför gått till ända, må nybyggnad ej utan Konungens tillstånd företagas å den mark som omfattas av den villkorliga fastställelsen.

46 §.

Äro enligt tomtindelning särskilda delar av tomt i olika ägares hand, vare ägare av sådan tomt del berättigad att lösa återstoden av tomt. Vilja flera lösa, äge den företråde, vars tomt del vid uppskattningen åsättes största värdet. Åsättas tomt delar lika värden, skall företråde att lösa tillkomma den som först väckt talan därom.

Erlägger den som berättigats lösa ej löseskillingen, vare ägare av annan tomt del berättigad lösa efter det åsatta värdet, såframt han gör anmälan därom hos rätten inom tre månader efter det löseskillingen skolat erläggas och styrker att han nedsatt den på återstoden av tomt belöpande löseskillingen hos länsstyrelsen. Äro i sådant fall flera som vilja lösa, bestämmes företrädet mellan dem efter nyss stadgade grunder.

47 §.

Har ej inom ett år efter tomtindelning fastställande ägare av tomt del väckt talan om inlösen av återstoden av tomt eller har dylik talan ej lett till tom-

tens förenande i en ägares hand, vare staden berättigad lösa tomten; dock må, om ägare av tomtedel före staden väckt talan om inlösen, stadens anspråk bifallas allenast såframt ägarens talan ej leder till tomtens förenande i en ägares hand.

48 §.

Skall mark enligt stadsplanen användas för annat ändamål än enskilt bebyggande och kan markens ägare till följd härav nyttja marken allenast på sätt som står i uppenbart missförhållande till dess tidigare värde, vare staden skyldig att lösa marken.

När ett år förflutit från tomtindelningens fastställande, åligge lösningsplikt staden jämväl beträffande tomtedel som ägaren kan nyttja allenast på sätt som står i uppenbart missförhållande till markens värde.

Frågan huruvida lösningsplikt föreligger skall bedömas efter den fastighetsindelning som gällde vid tiden för stadsplanens antagande, med de ändringar av indelningen som skett för planens eller för tomtindelningens genomförande.

Om upplåtande av gata eller annan allmän plats.

49 §.

Iordningställande och upplåtande till allmänt begagnande av gata eller annan allmän plats inom område som ingår i stadsplan ankomme på staden.

50 §.

Ny gata skall upplåtas till allmänt begagnande i den mån bebyggandet av tomter, som enligt stadsplanen hava utgång till gatan, kvarter efter kvarter fortskrider från förut upplåten gata eller från allmän väg inom område som i väsentlig utsträckning är bebyggt för bostads- eller industriändamål. Härvid skall iakttagas, att varje gatudel som begränsas av två på varandra följande tvärgators utdragna mittlinjer skall upplåtas, när tomter med en sammanlagd längd utmed gatudelen av minst en tredjedel av de därvid befintliga gränslinjerna för byggnadskvarter bebyggs i enlighet med stadsplanen, dock att, om dessförinnan bebyggelse föreligger tomt efter tomt i följd från förut upplåten gata eller från allmän väg inom område som nyss sagts, gatan skall upplåtas framför sålunda bebyggda tomter.

Skall redan befintlig gata vidgas, åligger det staden att till allmänt begagnande upplåta gatans nya del i den mån tomter som enligt stadsplanen hava utgång till gatan bebyggs i enlighet med planen.

51 §.

Torg, park eller annan sådan allmän plats skall till den del den icke är att anse som gata upplåtas till allmänt begagnande, när tomter eller specialområden med en sammanlagd längd utmed platsen av minst två tredjedelar av de därvid befintliga gränslinjerna för byggnadskvarter och specialområden bebyggs i enlighet med stadsplanen eller eljest väsentligen tagits i anspråk för där angivet ändamål.

52 §.

När gata upplåtes till allmänt begagnande, skall den till bredd och höjdläge överensstämma med stadsplanen; dock äger länsstyrelsen på framställning av staden medgiva avvikelse härifrån tills vidare eller under viss tid, om den allmänna samfärdseln och hälsovården ändock kunna behörigen tillgodoses.

Vid upplåtandet skall gatan vara försedd med beläggning efter behovet och ortens sed samt med erforderliga gångbanor och nödig anordning för vattnets avrinnande. Plantering eller annan särskild anordning, varmed gatan skall

* 206—473880. *Svensk författningssamling 1947, Nr 385—389.*

vara försedd enligt stadsplanen, skall såvitt möjligt utföras i samband med gatans iordningställande men eljest så snart ske kan efter dess upplåtande. Skall i gatan finnas underjordisk avloppsledning, skall sådan vara anordnad vid gatans upplåtande; dock äger länsstyrelsen medgiva anstånd därmed, om det är förenligt med den allmänna hälsovårdens krav.

Vad nu sagts om gata äger motsvarande tillämpning med avseende å annan allmän plats.

53 §.

Skall enligt stadsplan trafikled anordnas till eller genom specialområde och kunna staden och den som förfogar över området ej enas om de åtgärder som böra vidtagas, äger Konungen förordna härom.

Den som förfogar över området är pliktig att deltaga i kostnaden för trafikledens anordnande i den mån han kan anses hava nytta av denna. I kostnaden inräknas ersättning för intrång som genom trafikleden tillskyndas honom. Uppstår tvist om skyldighet att deltaga i kostnaden, skall tvisten avgöras av nämnd som på endera partens ansökan tillsättes i den ordning lagen om expropriation föreskriver. Kostnaden för förfarandet skall gäldas av staden, såvitt ej med hänsyn till omständigheterna annat finnes skäligt.

54 §.

Vill ägare av tomt verkställa nybyggnad därå innan gata, till vilken tomten enligt stadsplanen har utgång, blivit upplåten till allmänt begagnande, skall han anordna utfartsväg och nödigt avlopp från tomten. I den mån staden förfogar över erforderlig obebyggd mark som enligt stadsplanen är avsedd till gata eller annan allmän plats, vare staden pliktig att utan ersättning låta marken nyttjas för ändamålet.

55 §.

Är kronan efter vad i lagen om allmänna vägar sägs väghållare i stad, skall vad ovan i 49, 50, 52 och 53 §§ stadgas om ansvarighet för staden att såsom gata iordningställa och upplåta allmän väg avse kronan, med iakttagande att framställning varom i 52 § första stycket sägs må göras såväl av kronan som av staden. Kostnad, som föranledes av att gatan enligt stadsplanen bygges till större bredd eller med dyrbarare utförande i övrigt än som betingas av trafiken eller förses med underjordisk avloppsledning, skall dock gäldas av staden, om ej Konungen annorlunda förordnar.

Om ersättning för gatumark.

56 §.

Ägare av tomt vid gata är skyldig att ersätta staden värdet av gatumarken framför tomten intill gatans mitt, dock ej till större bredd än fem åttondelar av den enligt stadsplanen vid gatans upplåtande till allmänt begagnande tillåtna högsta hushöjden å tomten.

Är tomt belägen vid gatukors, omfattar ersättningskyldigheten tillika den del av gatukorset som inneslutes av den i första stycket angivna gatumarkens utdragna gränslinjer och är belägen inom ett avstånd från tomts sida eller hörn, motsvarande fem åttondelar av den i första stycket angivna hushöjden.

57 §.

Ingår i gata allmän väg eller ock vägmark som staden jämlikt 43 § nyttjar, skall tomtägarens ersättningskyldighet enligt 56 § första stycket begränsas till värdet av gatumarken framför tomten intill gatans mitt, minskad med halva arealen av vägmarken.

Ingår vägmark som avses i första stycket i gatukors och finnes den areal gatumark som återstår i korset efter avdrag av vägens areal vara mindre än den areal som ägarna av tomterna vid korset jämlikt 56 § andra stycket skola sammanlagt ersätta, jämkas ersättningsskyldigheten för tomterna så att den sammanlagt ej överstiger värdet av nämnda återstående areal.

Vad i första och andra styckena sägs avser icke allmän väg som efter det att denna lag trätt i kraft eller, om väghållningen i staden dessförinnan övertagits av kronan, sedan så skett byggts inom område som ingår i stadsplanen.

58 §.

Ersättning varom i 56 och 57 §§ sägs skall beräknas efter medelvärdet å all gatumarken framför tomten eller, i fråga om gatukors, å den mark som ingår i gatukorset; dock skall vägmark som avses i 57 § första stycket icke tagas i beräkning.

59 §.

Därest så finnes lämpligt, må Konungen på framställning av staden besluta, att gatumarkersättning som enligt 56—58 §§ sammanlagt belöper på tomtägarna inom visst område skall fördelas mellan dem efter omfattningen av den enligt stadsplanen å tomterna medgivna bebyggelsen eller efter tomternas storlek eller annan skälig grund.

Äro synnerliga skäl därtill, äger Konungen förordna om ändring i beslutet efter vad som prövas skäligt.

Beslut enligt första eller andra stycket må ej avse gata eller del därav som vid beslutets meddelande är eller lagligen skolat vara upplåten till allmänt begagnande.

60 §.

Svarar den fördel som genom gata beredes tomt icke mot den ersättningsskyldighet som enligt 56—58 §§ eller 59 § åligger tomtens ägare, jämkas ersättningen med hänsyn därtill.

61 §.

Har markägare utan lösen till staden överlåtit gatumark framför tomt eller i gatukors, eller har staden samtidigt varit ägare av både tomten och gatumarken efter det gatumarken blivit i stadsplan upptagen såsom sådan, vare tomtens ägare fri från skyldighet att utgiva ersättning intill värdet av samma mark.

62 §.

Skall gata vidgas, vare den som äger tomt vid någondera sidan av gatan skyldig att ersätta staden skillnaden mellan de ersättningsbelopp som med tillämpning av 56—58 §§ åvila tomtägare före och efter vidgningen; dock skall medelvärdet å all mark framför tomten eller i gatukorset beräknas efter medelvärdet å den mark som erfordras för vidgningen, och må den tomtägarna å ömse sidor åvilande ersättningsskyldigheten sammanlagt icke avse högre belopp än som motsvarar värdet av sistnämnda mark.

Vid bestämmandet av ersättningsskyldigheten skola i övrigt 60 och 61 §§ äga motsvarande tillämpning.

Har enligt 59 § särskild grund fastställts för fördelning av ersättning för gatumark, skall utan hinder därav den ökning av gatumarkersättning som föranledes av gatans vidgning gäldas enligt bestämmelserna i första stycket, såvitt ej Konungen på framställning av staden annorlunda förordnar.

63 §.

Skyldighet att erlagga ersättning för gatumark inträder i mån av gatas upplåtande till allmänt begagnande. Vad sålunda stadgats skall äga motsva-

rande tillämpning i fråga om skyldighet att erlægga ersättning för gatumark efter gatas vidgning.

Ersättningskyldigheten skall fullgöras vid anfordran. Vill tomtägare erlægga ersättning för gatumark genom avbetalningar, vare han dock berättigad därtill, om nöjaktig säkerhet ställes. Avbetalning skall ske med minst en tiondel årligen. Å oguldet belopp skall enligt stadens bestämmande ränta gäldas efter högst fem procent om året från den dag då krav på ersättning framställts. Prövas nu stadgade villkor alltför betungande för tomtägaren, äger länsstyrelsen medgiva den lättnad som påkallas av omständigheterna.

64 §.

Sedan stadsplan blivit fastställd, äger staden, ändå att ersättningskyldighet enligt 63 § ej inträtt, påkalla fastställande av den ersättning tomtägare skall gälda för gatumark.

Vill, innan tomtindelning inom visst byggnadskvarter skett, staden att den ersättningskyldighet för värdet av gatumark, som jämlikt 56—58 §§ eller 62 § första stycket kan komma att åläggas blivande tomtägare inom kvarteret, skall bestämmas, må det ske. Sedan tomtindelning skett, skall ersättningsbeloppet fördelas mellan tomtägarna jämlikt 56—59 §§ eller 62 § första stycket, varefter, om fall som avses i 60 eller 61 § är för handen, där föreskriven jämkning skall ske.

Vid bestämmande av ersättning enligt andra stycket första punkten skall vad eljest stadgas om tomt och tomtägare gälla om kvartersmark och ägare av sådan mark.

65 §.

Kunna staden och ägare av tomt eller kvartersmark ej enas om det markvärde som skall ligga till grund för beräkning av ersättning för gatumark, skall detta bestämmas av nämnd som på endera partens ansökan tillsättes i den ordning lagen om expropriation föreskriver. Nämnden har att efter de grunder vilka gälla för uppskattning av gatumark som avstås till staden uppskatta värdet av själva marken utan hänsyn till kostnad som staden vidkänts för markens iordningställande. Råder tvist om vidden av den gatumark som ägaren av tomten eller kvartersmarken har att ersätta, skall särskilt värde sättas å den mark tvisten gäller.

Staden skall vidkännas å ömse sidor uppkomna kostnader för markvärdets bestämmande, såvitt ej med hänsyn till omständigheterna annat finnes skäligt.

66 §.

Då ersättning för gatumark bestämts eller markvärdering skett, vare ny ägare av tomt eller kvartersmark, som berörts av åtgärden, bunden i samma omfattning som förre ägaren.

Om ersättning för gatubyggnadskostnad.

67 §.

Stadsfullmäktige må för staden i dess helhet eller för viss del därav meddela bestämmelser om skyldighet för ägare av tomt att bidraga till kostnaden för iordningställande av gata (*gatubyggnadskostnad*).

Bestämmelserna skola underställas Konungens prövning, såframt på tomtägare lägges skyldighet som tidigare icke ålegat honom.

68 §.

Bestämmelser om bidrag till gatubyggnadskostnad skola angiva grunderna för beräkning av den kostnad som skall påföras tomtägarna och för kostnadens

fördelning mellan dem samt tid och ordning för ersättningens erläggande. Vid grundernas bestämmande skall iakttagas:

1. Ersättningsskyldighet må ej åläggas tomtägare beträffande gata eller del därav eller avloppsledning vars anläggning påbörjats framför tomten då fråga angående bestämmelser om bidrag till gatubyggnadskostnad väcktes hos stadsfullmäktige.

2. Ersättningsskyldighet må ej avse gata eller del därav som lagligen skolat vara upplåten till allmänt begagnande vid tid som under 1 sägs eller avloppsledning som staden varit skyldig att utföra före samma tid.

3. Å tomtägare må ej läggas kostnad som utan motsvarande fördel för tomts bebyggande föranledes av att gatas höjdläge skall i väsentlig mån avvika från markens naturliga höjdläge eller av att gatas anläggning eljest på grund av särskilda omständigheter ställer sig mer än vanligt kostsam.

4. Tomtagare må icke belastas med gatubyggnadskostnad i större omfattning än som gäller i fråga om honom åliggande skyldighet att ersätta gatumark; dock må kostnad uttagas för iordningställande av vägmark såsom gata eller av gatumark som avses i 61 §, oaktat ersättningsskyldighet som nyss nämnts icke föreligger beträffande marken.

5. Utan hinder av vad under 4 sägs må den gatubyggnadskostnad, som skulle sammanlagt belöpa å tomtägarna inom visst område, fördelas mellan dem efter omfattningen av den enligt stadsplanen å tomterna medgivna bebyggelsen eller efter tomternas storlek eller annan skälig grund.

6. Är inom gatudel, som begränsas av två på varandra följande tvärgators utdragna mittlinjer, gatubyggnadskostnaden icke överallt densamma, skall ersättningen beräknas efter den genomsnittliga kostnaden.

7. Tomtagare må icke belastas med större andel av kostnaden för avloppsledning än som med hänsyn till avloppsvattnets mängd och beskaffenhet samt övriga på kostnaden inverkan omständigheter kan anses belöpa på avloppet från tomten, jämfört med annat avlopp för vilket ledningen är avsedd.

8. Till grund för bestämmande av gatubyggnadskostnad må, i stället för vad under 5—7 sägs, läggas på tidigare erfarenhet stödda beräkningar av vad gata eller avloppsledning under likartade förhållanden betingar i anläggning.

9. Därest nuvarande eller föregående ägare av tomt mot vederlag helt eller delvis vunnit befrielse från deltagande i kostnad för anläggning av gata eller avloppsledning, skall hänsyn tagas härtill.

10. Tomtagarnas åligganden skola städse motsvara skäliga anspråk på rättvisa och billighet.

69 §.

Svarar den fördel som genom gatas iordningställande beredes tomt icke mot den skyldighet som enligt bestämmelser om bidrag till gatubyggnadskostnad åvilar tomtens ägare, jämkas ersättningen med hänsyn därtill.

Särskilda bestämmelser om marks avstående och iordningställande i vissa fall.

70 §.

Lägges stadsplan över område i en ägares hand, må Konungen på ansökan av staden vid planens fastställande förordna, att mark som för områdets ändamålsenliga användning erfordras till gata eller annan allmän plats eller till allmän byggnad skall utan ersättning tillfalla staden, i den mån det med hänsyn till den nytta ägaren kan förväntas få av planens genomförande och övriga

omständigheter prövas skäligt. Den mark som förordnandet avser skall angivas till läge och gränser. Marken skall avträdas, när staden behöver taga den i anspråk för avsett ändamål.

När fråga väckts om tillämpning av vad i första stycket sägs, skall byggnadsnämnden göra anmälan därom hos inskrivningsdomaren, som har att så snart ske kan å inskrivningsdag göra anteckning i fastighets- eller inteckningsboken om vad sålunda förekommit; och vare överlåtelse av mark som äger rum efter det sådan anmälan inkommit ej hinder för förordnande om markens avstående till staden.

Vid fastställande av ändring av stadsplan äger Konungen på ansökan av staden, om synnerliga skäl äro därtill, förordna att mark som avstått enligt första stycket skall utbytas mot annan mark, såvitt det kan ske utan förfång för ägaren.

71 §.

Den som fått avstå mark enligt 70 § skall frigöra den från inteckning och annan särskild rätt, som gäller däri. Kan detta icke ske, vare han pliktig att hålla staden skadeslös.

Finnes å marken, då den avträdes, byggnad, stängsel, växande skog, plantering eller annat av beskaffenhet att kunna hänföras till den fasta egendomen, vare staden skyldig att utgiva ersättning därför.

Kunna parterna ej enas om ersättningens storlek, skall denna bestämmas av nämnd som på endera partens ansökan tillsättes i den ordning lagen om expropriation föreskriver. Staden skall vidkännas å ömse sidor uppkomna kostnader för ersättningens bestämmande, såvitt ej med hänsyn till omständigheterna annat finnes skäligt.

72 §.

Ägare av tomt inom område, beträffande vilket förordnande enligt 70 § meddelats, vare ej skyldig att utgiva ersättning för gatumark.

73 §.

I förordnande som avses i 70 § må Konungen, i den mån så prövas skäligt, på stadens begäran föreskriva, att områdets ägare skall vara pliktig att i den ordning Konungen bestämmer bekosta anläggning av gator och avloppsledningar inom området.

Om underhåll av gata m. m.

74 §.

Underhåll av gata eller annan allmän plats så ock av allmän avloppsledning åvilar staden.

Är kronan väghållare i stad, skall underhållet av allmän väg som upplåtits till gata åvila kronan, dock med den begränsning som avses i 55 §. Samma lag vare i fråga om gata som förklarats tillika vara allmän väg.

Om ersättning för skada vid stadsplans genomförande.

75 §.

Varder vid genomförandet av stadsplan område, som varit avsett till allmän samfärdsel, helt eller delvis använt för annat ändamål eller ändrat till sitt höjdläge, och uppstår därigenom skada för ägare av invid liggande mark

eller byggnad därå eller för den som har nyttjanderätt till marken eller byggnaden eller för innehavare av servitut som vilar å marken, är staden pliktig att ersätta skadan.

III. Om tillämpning i vissa fall av byggnadsplan.

76 §.

Konungen äger förordna, att vad i denna lag med avseende å landet är stadgat om byggnadsplan skall tills vidare äga tillämpning inom visst område som hör till stad.

IV. Om utomplansbestämmelser.

77 §.

Utomplansbestämmelser antagas av stadsfullmäktige, när så erfordras, men skola för att bliva gällande fastställas av länsstyrelsen.

Vad nu sagts gäller ock om ändring av utomplansbestämmelser.

78 §.

Utomplansbestämmelser för område som ingår i fastställd generalplan må ej fastställas i strid mot planen.

79 §.

Nybyggnad må ej företagas i strid mot utomplansbestämmelser, dock må länsstyrelsen eller, enligt av Konungen meddelade föreskrifter, annan myndighet som Konungen bestämmer medgiva undantag, när särskilda skäl äro därtill och nybyggnaden ej avsevärt motverkar syftet med bestämmelserna.

80 §.

Har beslut fattats eller fråga väckts om antagande eller ändring av utomplansbestämmelser för visst område, skall angående förbud mot nybyggnad inom området vad i 14 och 15 §§ stadgas äga motsvarande tillämpning.

Finner länsstyrelsen utomplansbestämmelser icke kunna fastställas eller ock böra i viss del undantagas från fastställelse, äger länsstyrelsen för viss tid meddela det förbud mot nybyggnad som föranledes av omständigheterna.

V. Om förbud mot bebyggelse till hinder för försvaret eller luftfarten.

81 §.

I närheten av befästning eller statlig flygplats eller av annan än staten tillhörig flygplats för allmänt bruk må ej nybyggnad företagas eller virkes- eller annat varuupplag, materialgård eller ljusanordning inrättas, såframt därigenom befästningens eller flygplatsens användning för avsett ändamål försvåras eller eljest avsevärt men åsamkas försvaret eller luftfarten; dock må länsstyrelsen medgiva undantag när synnerliga skäl äro därtill.

82 §.

Har beslut meddelats om anläggande eller utvidgning av befästning eller av statlig flygplats eller om tillstånd till anläggande eller utvidgning av annan flygplats för allmänt bruk, eller kan avsevärt men åsamkas försvaret genom bebyggelse eller inrättande av varuupplag, materialgård eller ljusanordning i närheten av militär anläggning av annat slag, äger länsstyrelsen förordna, att vad i 81 § sägs skall äga motsvarande tillämpning.

83 §.

Kan med hänsyn till befintlig eller tillämnad anläggning, som avses i 81 § eller i förordnande enligt 82 §, nybyggnad eller inrättande av varuupplag, materialgård eller ljusanordning ej ske i den omfattning eller på det sätt som eljest varit tillåtet, och kan markens ägare till följd härav nyttja marken allenast på sätt som står i uppenbart missförhållande till dess tidigare värde, vare han berättigad till ersättning för den skada han härigenom lider; kan marken av nämnda orsak överhuvud ej användas för enskilt bebyggande och kan ägaren till följd härav nyttja marken allenast på sätt nyss sagts, vare anläggningens ägare skyldig att lösa marken, där ej sådan skyldighet jämlikt 21 eller 48 § åligger staden.

Enahanda rätt till ersättning för skada tillkomme innehavare av sådan nyttjanderätt eller annan särskild rätt till marken som upplåtits innan inskränkningen i möjligheterna att nyttja marken inträdde.

Vad i fråga om ersättning avtalats eller uppenbarligen förutsatts skola gälla mellan anläggningens ägare och markens ägare eller annan sakägare gälla jämväl mot den som förvärvat sakägarens rätt till fastigheten efter det inskränkningen i möjligheterna att nyttja marken inträdde.

84 §.

Har i fastställd generalplan eller stadsplan med hänsyn till anläggning, som avses i 81 § eller i förordnande enligt 82 §, blivit bestämt, att mark skall användas för annat ändamål än enskilt bebyggande, och har staden på grund av bestämmelserna i 21 eller 48 § löst marken, vare staden, såvitt den kan nyttja marken allenast på sätt som står i uppenbart missförhållande till den erlagda löseskillingen, berättigad till ersättning av anläggningens ägare för sin förlust.

85 §.

Kan i fall som avses i 83 eller 84 § överenskommelse i ersättningsfrågan ej träffas, skola bestämmelserna i 23 § lända till efterrättelse; dock att vad där sägs om staden skall gälla anläggningens ägare.

VI. Om särskilda åtgärder i vissa fall för reglering av bebyggelsen.

86 §.

Finnes område som icke ingår i stadsplan eller byggnadsplan böra särskilt skyddas på grund av naturskönhet, växtlighet eller andra särskilda naturförhållanden eller med hänsyn till förefintlig från historisk eller konstnärlig synpunkt värdefull bebyggelse, fasta fornlämningar eller andra minnesmärken, äger Konungen förordna, att nybyggnad inom området icke må företagas utan länsstyrelsens tillstånd. Ej må tillstånd vägras, om avsevärt men därigenom tillskyndas markens ägare, utan att skäligen ersättning därför gives.

87 §.

Till förekommande av tätbebyggelse inom område som ej ingår i stadsplan eller byggnadsplan äger Konungen meddela de föreskrifter som för ändamålet finnas erforderliga.

Föreskrift som i första stycket sägs må ej avse bebyggelse för jordbrukets, fiskets, skogsskötselns eller därmed jämförligt behov.

TREDJE AVDELNINGEN.

Bestämmelser för vissa stadsliknande samhällen.

88 §.

Vad i denna lag är stadgat för stad skall äga motsvarande tillämpning för köping.

Detsamma gälle i fråga om annat samhälle, där vid denna lags ikraftträdande bestämmelserna för stad i stadsplanelagen den 29 maj 1931 (nr 142) skola tillämpas.

89 §.

Beträffande samhälle som avses i 88 § skall den inskränkning i tomtägares skyldighet att ersätta gatumark som enligt 57 och 62 §§ eller motsvarande äldre bestämmelser äger rum, därest i gatumarken ingår allmän väg, ej gälla i det fall att vägen efter den 1 januari 1928 byggts inom område som ingår i stadsplanen.

90 §.

Konungen äger förordna, att vad i denna lag är stadgat för stad skall äga motsvarande tillämpning för tätare befolkad ort på landet.

91 §.

I samband med förordnande som avses i 90 § äger Konungen meddela det förbud mot nybyggnad inom orten som föranledes av omständigheterna.

Har fråga väckts om sådant förordnande, må länsstyrelsen i avbidan på frågans slutliga avgörande utfärda förbud mot nybyggnad inom orten utan länsstyrelsens tillstånd.

92 §.

Har byggnadsförbud enligt 91 § första stycket meddelats eller är fall för handen som avses i 91 § andra stycket, äger länsstyrelsen, i den utsträckning som föranledes av omständigheterna, stadga förbud mot schaktning, fyllning, trädfällning eller annan därmed jämförlig åtgärd.

93 §.

Finnes vad i denna lag är stadgat för stad om iordningställande och upplåtande till allmänt begagnande av gata eller annan allmän plats vara oskäligt betungande för samhälle som avses i 88 eller 90 §, må Konungen medgiva den lindring som prövas nödig.

94 §.

Finnes till följd av ändrade förhållanden tillämpning av vad i denna lag är stadgat för stad icke vidare böra upprätthållas för samhälle som avses i 88 § andra stycket eller 90 §, må Konungen förordna, att sådan tillämpning skall upphöra.

95 §.

I samhälle som avses i 88 eller 90 § skall den myndighet som eljest utövar samhällets beslutanderätt äga den befogenhet som enligt denna lag tillkommer stadsfullmäktige.

* 207—473880. Svensk författningssamling 1947, Nr 385—389.

FJÄRDE AVDELNINGEN.

Bestämmelser för landet i övrigt.**I. Om generalplan.**

96 §.

Till ledning för närmare planläggning av bebyggelsen skall generalplan upprättas i den mån så erfordras.

Vad i 9 § andra, tredje och fjärde styckena stadgas angående generalplan i stad skall äga motsvarande tillämpning beträffande generalplan på landet.

97 §.

Generalplan så ock ändring därav antages av kommunalfullmäktige och skall, i den mån den blivit fastställd av länsstyrelsen, lända till efterrättelse enligt vad nedan sägs.

Vad i 10 § tredje stycket stadgas om generalplan i stad skall ock gälla sådan plan på landet.

98 §.

Underlåter kommun att vidtaga erforderliga åtgärder för upprättande av generalplan, där sådan erfordras, må dylik plan efter kommunalfullmäktiges hörande upprättas genom länsstyrelsens försorg. Vad nu sagts skall äga motsvarande tillämpning beträffande ändring av generalplan.

Kostnaden för upprättande eller ändring av generalplan enligt första stycket skall gäldas av kommunen, i den mån ej bidrag enligt vad särskilt må vara stadgat utgår av statsmedel.

99 §.

Länsstyrelsen må fastställa generalplan beträffande område som ej ingår i stadsplan eller byggnadsplan. Fastställelse må dock meddelas allenast på framställning av kommunen, såvitt fråga är om område som enligt planen skall användas för annat ändamål än enskilt bebyggande.

Beträffande område, som är avsett att tills vidare undantagas från tätbebyggelse eller från viss annan bebyggelse, må fastställelse ej meddelas att gälla för längre tid än fem år. Länsstyrelsen äger dock förlänga tiden för beslutets giltighet, varje gång med högst fem år.

Vad i första och andra styckena stadgas skall äga motsvarande tillämpning med avseende å ändring av fastställd generalplan.

100 §.

Nybyggnad må icke företagas i strid mot fastställd generalplan; dock må länsstyrelsen och, enligt av Konungen meddelade föreskrifter, annan myndighet som Konungen bestämmer medgiva undantag, när särskilda skäl äro därtill och generalplanens syfte icke motverkas. Kan fastighet, vilken bildats före planens fastställande, därefter icke tagas i anspråk för byggnadsändamål, må ock undantag enligt vad nu sagts medgivas, om generalplanens syfte icke avsevärt motverkas.

101 §.

Är fråga väckt om fastställelse av generalplan beträffande visst område eller ändring av fastställd generalplan, äger länsstyrelsen för viss tid, högst fem år, förordna, att nybyggnad icke må företagas inom området utan läns-

styrelsens tillstånd. Länsstyrelsen må ock förlänga förbudets giltighetstid med högst tre år i sänder; dock skall beslut härom underställas Konungens prövning, om sammanlagda giltighetstiden kommer att överstiga åtta år.

102 §.

Har med avseende å visst område generalplan fastställts eller förbud enligt 101 § meddelats, äger länsstyrelsen, i den utsträckning som föranledes av omständigheterna, stadga förbud mot schaktning, fyllning, trädfällning eller annan därmed jämförlig åtgärd.

103 §.

Mark som enligt fastställd generalplan är avsedd för annat ändamål än enskilt bebyggande må lösas av kommunen, såvitt ej markens användning för avsett ändamål ändock kan anses säkerställd.

104 §.

Vad i 21—23 §§ stadgas om lösnings- och ersättningsplikt med anledning av generalplan i stad skall äga motsvarande tillämpning beträffande generalplan på landet.

II. Om stadsplan.

105 §.

Erfordras med avseende å tätare befolkad ort inom kommun på landet att stadsplan upprättas för närmare reglering av bebyggelsen men finnes med hänsyn till ortens förhållanden förordnande enligt 90 § ej lämpligen böra meddelas, skall kommunen upprätta stadsplan för orten.

106 §.

I fall som avses i 105 § skall vad i 25—75 §§ är stadgat äga motsvarande tillämpning; och skall därvid vad som stadgats om stad och stadsfullmäktige i stället gälla kommunen och kommunalfullmäktige.

Har fråga väckts om antagande eller ändring av stadsplan för visst område, äger länsstyrelsen, om synnerliga skäl äro därtill, för viss tid, högst fem år, förordna att nybyggnad inom området icke må företagas utan länsstyrelsens tillstånd. Länsstyrelsen må ock förlänga förbudets giltighetstid med högst tre år i sänder; dock skall beslut härom underställas Konungens prövning, om sammanlagda giltighetstiden kommer att överstiga åtta år.

Finnes vad i denna lag är stadgat för stad om iordningställande och upplåtande till allmänt begagnande av gata eller annan allmän plats vara oskäligt betungande för kommunen, må Konungen medgiva den lindring som prövas nödig.

III. Om byggnadsplan.

107 §.

Har tätbebyggelse uppkommit eller kan sådan bebyggelse väntas inom nära förestående tid uppkomma å viss ort, och föranleda ej omständigheterna till upprättande av stadsplan, skall länsstyrelsen, i den mån det finnes erforderligt, för reglering av bebyggelsen upprätta och fastställa byggnadsplan för orten.

Byggnadsplan skall utmärka och till gränserna angiva de för olika ändamål avsedda områden som ingå i planen, såsom byggnadsmark samt vägar och andra allmänna platser. I den mån så erfordras skola jämväl höjdlägen angivas.

Erfordras särskilda bestämmelser angående områdenas bebyggande eller användning i övrigt, skola sådana bestämmelser intagas i planen.

108 §.

Har fråga väckts om upprättande av byggnadsplan för visst område eller om ändring av sådan plan, äger länsstyrelsen för viss tid, högst fem år, förordna, att nybyggnad inom området icke må företagas utan länsstyrelsens tillstånd. Länsstyrelsen må ock förlänga förbudets giltighetstid med högst tre år i sänder; dock skall beslut härom underställas Konungens prövning, om sammanlagda giltighetstiden kommer att överstiga åtta år.

109 §.

Nybyggnad må ej företagas i strid mot byggnadsplan; dock må länsstyrelsen och, enligt av Konungen meddelade föreskrifter, annan myndighet som Konungen bestämmer medgiva undantag, när särskilda skäl äro därtill och nybyggnaden ej avsevärt försvårar markens användning för avsett ändamål.

Därest så finnes påkallat, äger länsstyrelsen förordna, att nybyggnad inom område som ingår i byggnadsplan ej må företagas utan tillstånd av länsstyrelsen, innan vägar, vattenförsörjning och avlopp för området anordnats i erforderlig mån.

110 §.

Beträffande område som ingår i byggnadsplan eller med avseende å vilket förbud mot nybyggnad meddelats enligt 108 § äger länsstyrelsen, i den utsträckning som föranledes av omständigheterna, stadga förbud mot schaktning, fyllning, trädfällning eller annan därmed jämförlig åtgärd.

111 §.

Kostnaden för upprättande av byggnadsplan skall, till den del den ej täckes av statsmedel, gäldas av kommunen i den mån det med hänsyn till dess intresse av planen och övriga omständigheter finnes skäligt. Återstoden skall fördelas mellan markägarna efter den areal byggnadsmark som enligt planen tillkommer envar av dem och med hänsyn jämväl till den bebyggelse som planen medgiver dem. Föranleda särskilda omständigheter att vad som sålunda belöper å viss markägare icke står i skäligt förhållande till den nytta han har av planen, skall beloppet jämkas samt kommunens och övriga markägares bidrag bestämmas med hänsyn härtill.

Vad i första stycket stadgas skall äga motsvarande tillämpning beträffande ändring av byggnadsplan.

Det ankommer på länsstyrelsen att meddela beslut i de hänseenden som avses i första och andra styckena.

112 §.

Mark som enligt byggnadsplan är avsedd till väg eller annan allmän plats må, i den mån den till följd av nybyggnad erfordras för samfärdseln inom området, utan ersättning tagas i anspråk och nyttjas för det avsedda ändamålet, såvitt marken är obebyggd och vid planens fastställande tillhörde antingen den fastighet, å vilken nybyggnaden företagits eller från vilken efter fastställandet mark för byggnaden upplåtits, eller ock annan fastighet som hade samma ägare.

113 §.

Lägges byggnadsplan över område i en ägares hand, må länsstyrelsen vid planens fastställande förordna, att ägaren skall, ändå att 112 § ej är tillämplig, utan ersättning upplåta obebyggd mark, som för områdets ändamålsenliga användning erfordras till väg eller annan allmän plats, i den mån det med hänsyn till den nytta ägaren kan förväntas få av planens genomförande och övriga omständigheter prövas skäligt. Den mark som förordnandet avser skall anvisas till läge och gränser. Marken skall upplåtas, när den behöver tagas i anspråk för avsett ändamål.

När fråga väckts om tillämpning av vad i första stycket sägs, skall länsstyrelsen göra anmälan därom hos inskrivningsdomaren, som har att så snart ske kan å inskrivningsdag göra anteckning i fastighets- eller inteckningsboken om vad sålunda förekommit; och vare överlåtelse av mark som äger rum efter det sådan anmälan inkommit ej hinder för förordnande om markens upplåtande.

Äro synnerliga skäl därtill, må länsstyrelsen i samband med ändring av byggnadsplan besluta om jämkning i förordnande som avses i första stycket, såvitt det kan ske utan förfång för ägaren.

114 §.

Om rätt att i vissa andra fall än som avses i 112 och 113 §§ taga i anspråk mark, som enligt byggnadsplan är avsedd till väg eller annan allmän plats, stadgas i lagen om allmänna vägar och lagen om enskilda vägar.

115 §.

Nyttjanderätt till mark enligt 112 eller 113 § gälle framför annan rätt till marken som uppkommit efter byggnadsplanens fastställande.

Lägges stadsplan över mark som avses i 112 eller 113 §, må Konungen på ansökan av kommunen eller samhället förordna, att marken utan ersättning skall tillfalla kommunen eller samhället.

116 §.

Har i byggnadsplan bestämts att mark skall användas till väg eller annan allmän plats utan att skyldighet att upplåta marken föreligger enligt 112 eller 113 §, och kan markens ägare till följd av vad sålunda bestämts nyttja marken allenast på sätt som står i uppenbart missförhållande till dess tidigare värde, vare han berättigad till ersättning för den skada som han härigenom lider. Samma lag vare om innehavare av sådan nyttjanderätt eller annan särskild rätt till marken som upplåtits innan byggnadsplanen fastställdes. Skyldighet att svara för ersättningen åligger i fråga om mark, som är avsedd till allmän väg, kronan samt beträffande annan mark vägförening, inom vars område marken är belägen. Finnes ej vägförening när fråga uppkommer om ersättning i fall som sist nämnts, skall länsstyrelsen förordna om sådan förenings bildande.

Ersättningen skall bestämmas att utgå med visst årligt belopp, med rätt för såväl den ersättningskyldige som markens ägare eller annan sakägare att i händelse av ändrade förhållanden eller sedan tio år förflutit från det ersättningen senast bestämts erhålla ny prövning av beloppet. Vad i fråga om ersättning avtalats eller uppenbarligen förutsatts skola gälla mellan den ersättningskyldige och sakägare gälle jämväl mot den som efter byggnadsplanens fastställande förvärvat sakägarens rätt till marken.

Frågan huruvida ersättningsplikt föreligger skall bedömas med hänsyn till den fastighetsindelning som gällde vid tiden för byggnadsplanens fastställande, med de ändringar av indelningen som skett för planens genomförande.

117 §.

Kan i fall som avses i 116 § överenskommelse i ersättningsfrågan ej träffas, skall vad i 23 § är stadgat äga motsvarande tillämpning.

118 §.

Ej må mot ägarens bestridande i byggnadsplan bestämmas att mark skall användas för annat ändamål än till enskilt bebyggande, väg eller annan allmän plats, med mindre ägaren tillförsäkras ersättning för skada som han lider genom att han till följd av planen kan nyttja marken allenast på sätt som står i uppenbart missförhållande till markens värde. Om markägaren så fordrar, skall, innan byggnadsplan fastställs, för gäldande av ersättningen stäl-

las säkerhet som länsstyrelsen prövar betryggande. Från ställande av säkerhet vare kronan fri.

Utan hinder av vad nu sagts må, med iakttagande att behovet av vägar och andra allmänna platser främst tillgodoses, bestämmas att mark inom område som är i en ägares hand skall användas för allmän byggnad som erfordras för området, i den mån det med hänsyn till den nytta ägaren kan förväntas få av planens genomförande och övriga omständigheter prövas skäligt.

Mark som i byggnadsplan avsetts för annat ändamål än väg eller annan allmän plats må ej fördenskull tagas i anspråk för ändamålet utan medgivande av markens ägare.

IV. Om utomplansbestämmelser.

119 §.

Utomplansbestämmelser fastställas av länsstyrelsen, när så erfordras.

120 §.

Beträffande utomplansbestämmelser på landet skall vad i 78 och 79 §§ är stadgat äga motsvarande tillämpning.

V. Om förbud mot bebyggelse till hinder för försvaret eller luftfarten.

121 §.

Med avseende å område, för vilket stadsplan, byggnadsplan eller utomplansbestämmelser fastställts, skall vad i 81—85 §§ är stadgat äga motsvarande tillämpning.

Beträffande annat område äger länsstyrelsen föreskriva, att vad i 81 § är stadgat skall lända till efterrättelse, ävensom meddela sådant förordnande som avses i 82 §; och skall i sådant fall vad i 83—85 §§ är stadgat äga motsvarande tillämpning inom området.

VI. Om särskilda åtgärder i vissa fall för reglering av bebyggelsen.

122 §.

Finnes område som icke ingår i stadsplan eller byggnadsplan böra särskilt skyddas på grund av naturskönhet, växtlighet eller andra särskilda naturförhållanden eller med hänsyn till förefintlig från historisk eller konstnärlig synpunkt värdefull bebyggelse, fasta fornlämningar eller andra minnesmärken, må länsstyrelsen förordna, att nybyggnad inom området icke må företagas utan länsstyrelsens tillstånd. Ej må tillstånd vägras, om avsevärt men därigenom tillskyndas markens ägare, utan att skälig ersättning därför gives.

123 §.

Till förekommande av tätbebyggelse inom område som ej ingår i stadsplan eller byggnadsplan äger länsstyrelsen meddela det förbud mot nybyggnad och de föreskrifter i övrigt som för ändamålet finnas erforderliga.

124 §.

Förbud eller föreskrift som i 123 § sägs må ej avse bebyggelse för jordbrukets, fiskets, skogsskötselns eller därmed jämförligt behov.

125 §.

Från förbud eller föreskrift som meddelats enligt 123 § må länsstyrelsen medgiva undantag, när särskilda skäl äro därtill och syftet med förbudet eller föreskriften icke motverkas. Kan fastighet, vilken bildats innan förbudet eller föreskriften meddelades, på grund härav icke tagas i anspråk för byggnadsändamål, må ock undantag enligt vad nu sagts medgivas, om syftet med förbudet eller föreskriften icke avsevärt motverkas.

FEMTE AVDELNINGEN.

Gemensamma bestämmelser för stad och landet.

I. Om regionplan.

126 §.

Finnes för två eller flera städer, samhällen som avses i 88 och 90 §§ eller landskommuner gemensam planläggning böra i ett eller flera hänseenden äga rum beträffande grunddragen för markens användning, såsom i fråga om viktigare trafikleder, flygplats, områden för tätbebyggelse och områden för friluftsliv samt anläggningar för vattenförsörjning och avlopp, skall regionplan upprättas.

Erfordras närmare bestämmelser angående användningen av område som omfattas av regionplan, skall planen innehålla sådana bestämmelser.

127 §.

Har fråga väckts om upprättande av regionplan, skall länsstyrelsen efter erforderlig utredning överlämna handlingarna i ärendet jämte eget yttrande till Konungen.

Konungen bestämmer därefter, huruvida regionplan skall finnas, angående regionplaneområdets omfattning och i vilka hänseenden gemensam planläggning skall äga rum.

Vad nu sagts skall äga motsvarande tillämpning med avseende å upphävande eller ändring av vad sålunda bestämts.

128 §.

Har Konungen förordnat att regionplan skall finnas, skola för handläggning av frågor rörande planen de kommuner och samhällen som beröras av denna bilda regionplaneförbund.

Beträffande sådant förbund skall, med de avvikelser som följa av vad i denna lag stadgas, lagen om kommunalförbund äga tillämpning.

Angående utredning varom i 127 § sägs skall gälla vad i sistnämnda lag stadgas om där avsedd utredning.

129 §.

En ledamot av förbundsdirektionen, tillika ordförande, skall jämte ersättare för honom utses av Konungen. Övriga ledamöter i förbundsdirektionen jämte ersättare för dem skola utses av förbundets medlemmar till det antal för varje medlem som bestämmes i förbundsordningen.

Kan enighet icke uppnås angående förbundsordningen eller ändring av denna, skall länsstyrelsen besluta därom.

130 §.

Kan regionplan komma att beröra kommuner eller samhällen inom två eller flera län, må Konungen bestämma, att länsstyrelsen i ett av länen skall taga

den befattning med upprättande av regionplan och övriga med planen sammanhängande frågor som ankommer på länsstyrelse.

131 §.

Regionplan fastställs av Konungen efter förslag av förbundsdirektionen och sedan förbundsmedlemmarna erhållit tillfälle att yttra sig över förslaget. Har avvikande mening uttalats inom direktionen eller har förbundsmedlem framställt erinran mot förslaget, äger Konungen göra den avvikelse från detta som med hänsyn till sålunda yppad mening må anses befogad.

Vad nu sagts gäller ock i fråga om ändring av regionplan.

132 §.

Kostnaderna för upprättande eller ändring av regionplan samt för regionplaneförbunds verksamhet i övrigt skola, intill dess planen fastställts, förskjutas av förbundsmedlemmarna eller av statsmedel enligt vad Konungen på förslag av förbundsdirektionen bestämmer.

Kostnaderna skola, i den mån bidrag ej lämnas av statsmedel, slutligen fördelas mellan förbundsmedlemmarna efter vad som med hänsyn till varje medlems nytta av planen finnes skäligt. Därest ej omständigheterna föranleda till annat, sker fördelningen efter skatteunderlag.

Grunderna för fördelningen skola på förslag av förbundsdirektionen bestämmas av Konungen, sedan planen eller ändring därav fastställts.

133 §.

Underlåter förbundsdirektionen att vidtaga erforderliga åtgärder för upprättande av regionplan, må Konungen förelägga direktionen viss tid, inom vilken sådan plan skall vara underställd Konungens prövning. Ställer direktionen sig ej föreläggandet till efterrättelse, äger Konungen på förbundets bekostnad låta upprätta samt, efter hörande av direktionen och dem frågan eljest rör, fastställa regionplan.

Vad nu sagts äger motsvarande tillämpning, om ändring av regionplan finnes påkallad för regionplaneområdets ändamålsenliga utveckling eller till främjande av betydande allmänt intresse.

134 §.

Regionplan skall tjäna till ledning vid upprättande av generalplan, stadsplan, byggnadsplan och utomplansbestämmelser eller ändring därav så ock eljest vid reglering av bebyggelsen eller användningen i övrigt av mark inom planområdet.

Förutsätter genomförandet av regionplan, att ändring sker av generalplan, stadsplan, byggnadsplan eller utomplansbestämmelser, äger Konungen för viss tid meddela det förbud mot nybyggnad som föranledes av omständigheterna.

Om befogenhet för länsstyrelse att meddela förbud mot nybyggnad när fråga väckts om ändring av generalplan, stadsplan eller byggnadsplan eller av utomplansbestämmelser i stad, stadgas i 15, 35, 80, 101, 106 och 108 §§.

135 §.

Är nybyggnad eller schaktning, fyllning, trädfällning eller annan därmed jämförlig åtgärd inom regionplaneområde beroende på prövning av myndighet, skall denna tillse, att markens användning för i regionplanen avsett ändamål icke försvåras. Ej må dock härigenom avsevärt men tillskyndas markens ägare utan att skälig ersättning därför gives.

II. Om tillstånd för särskilt fall till tätbebyggelse.

136 §.

Utan hinder av att förhållande ej föreligger som enligt denna lag förutsättes för att mark skall få användas till tätbebyggelse äger Konungen och, enligt av Konungen meddelade föreskrifter, myndighet som Konungen bestämmer för särskilt fall medgiva tillstånd till nybyggnad, vilken innefattar sådan bebyggelse.

III. Om bestämmande och erläggande av lösen.

137 §.

Med avseende å inlösen av mark enligt denna lag skola de allmänna bestämmelserna i lagen om expropriation i tillämpliga delar lända till efterrättelse med iakttagande av vad nedan i 138—145 §§ stadgas.

138 §.

I fall, då markens ägare är berättigad fordra att inlösen sker, ankommer det på honom att göra ansökan om stämning.

Uppkommer i mål angående inlösen av mark tvist om rätt eller plikt att lösa och erfordras ej för prövning av tvisten att uppskattning sker av markens värde, give rätten särskild dom i tvisten, innan nämnd sättes, och äge rätten förordna, att målet i övrigt skall vila till dess domen vunnit laga kraft. Ogillas yrkandet om inlösen, gälle i fråga om rättegångskostnad vad därom i allmänhet är stadgat.

139 §.

Har ägare av tomt del väckt talan om inlösen av återstoden av tomten, vare ägare av annan tomt del berättigad att utan ny stämning föra talan om inlösen.

I sådant mål skola de ledamöter av expropriationsnämnden som parterna äga välja utses gemensamt av de ägare till tomten som föra talan i målet eller, om de ej kunna enas om valet, av rätten. Nämnden skall för varje ägare åsätta hans tomt del särskilt värde.

140 §.

Är fråga om marks avstående till gata eller annan allmän plats eller till särskilt trafikområde, skola de särskilda bestämmelserna i 78 och 79 §§ lagen om expropriation äga tillämpning.

141 §.

Bestämmelserna i 12 § första stycket lagen om expropriation skola ej äga tillämpning med avseende å inlösen av mark som ingår i stadsplan.

Är fråga om att mark som ingår i tomt skall inlösas av anledning varom förmåles i 46 eller 47 §, skall i stället för bestämmelserna i 16 § andra stycket lagen om expropriation gälla, att till rätten skall ingivas karta med protokoll rörande mätning av tomten enligt bestämmelserna i 2 kap. lagen om fastighetsbildning i stad; och skall vad i 47 a § lagen om expropriation är stadgat om karta och beskrivning i stället gälla karta och protokoll som nu sagts.

142 §.

Om å mark som är avsedd till gata eller annan allmän plats finnes byggnad, stängsel, växande skog, plantering eller annat som hör till marken och skall lösas, bör särskilt värde sättas å själva marken. Där ej all mark prövas hava lika värde, skola de särskilda värdena utsättas.

143 §.

Vill kommun eller samhälle lösa i enskild väg ingående mark som enligt denna lag må tagas i anspråk och nyttjas till trafikled eller annan allmän plats,

* 208—473830. *Svensk författningssamling 1947, Nr 385—389.*

skall vid expropriationsersättningens bestämmande hänsyn tagas till denna rätt. Ej må kostnad som kommunen eller samhället nedlagt för trafikledens eller platsens iordningställande föranleda höjning av ersättningsbeloppet.

144 §.

Försummar kommun eller samhälle att, på sätt i 48 § första stycket lagen om expropriation stadgas, nedsätta fastställd expropriationsersättning och har ej kommunen eller samhället enligt medgivande av markens ägare eller jämlikt stadgande i samma lag tagit marken i besittning, skall den väckta frågan om markens avträdande, om någon till ersättning berättigad yrkar det, vara förfallen, såvitt på hans rätt inverkar.

145 §.

I fråga om mark som inlösts enligt denna lag skola bestämmelserna i 68—70 §§ lagen om expropriation icke äga tillämpning.

146 §.

Vad i 137, 138, 144 och 145 §§ är stadgat beträffande inlösen av mark skall i tillämpliga delar gälla med avseende å inlösen av byggnad i fall som i 44 § första stycket sägs.

IV. Om ansvar, handräckning och fullföljd av talan m. m.

147 §.

Företager någon nybyggnad eller annan åtgärd i strid mot förbud som meddelats i denna lag eller med stöd av lagen, straffes med dagsböter. Äro omständigheterna synnerligen försvårande, må till fängelse i högst sex månader dömas.

Böter tillfalla kronan.

148 §.

I fall som avses i 147 § äger överexekutor meddela handräckning till rättelse i vad olagligen skett.

Ansökan om handräckning må göras av allmän åklagare eller av byggnadsnämnd. Är ansökan gjord av allmän åklagare och begär utmättningsman att kostnad för förrättning skall förskjutas, må det ske av allmänna medel. I övrigt gälla enahanda bestämmelser som äro stadgade för det i 191 § utsökningslagen avsedda fallet.

149 §.

Över stadsfullmäktiges, kommunalfullmäktiges, municipalfullmäktiges eller byggnadsnämnds beslut rörande stadsplan, utomplansbestämmelser eller tomtindelning som enligt denna lag för att bliva gällande skall fastställas av Konungen eller länsstyrelsen, så ock över förbundsdirektions förslag till regionplan må särskild klagan ej föras, vederbörande obetaget att framställa erinringar mot beslutet i ärendet angående fastställelse därå. Vad nu sagts skall äga motsvarande tillämpning å beslut av stadsfullmäktige, kommunalfullmäktige eller municipalfullmäktige som innefattar framställning om fastställelse av generalplan eller om annan åtgärd av Konungen eller länsstyrelse enligt denna lag.

Om talan mot annat beslut av byggnadsnämnd meddelas bestämmelser av Konungen.

150 §.

Länsstyrelses beslut rörande fastställelse av generalplan, stadsplan, byggnadsplan, utomplansbestämmelser eller tomtindelning skall meddelas efter

anslag. Den som är missnöjd med beslutet har att, vid talans förlust, inom en månad från den dag då beslutet meddelades anföra besvär hos Konungen.

Talan mot annat av länsstyrelsen meddelat beslut föres hos Konungen genom besvär i den ordning som är bestämd för överklagande av förvaltande myndigheters och ämbetsverks beslut.

Har länsstyrelse till alla delar fastställt av stadsfullmäktige, kommunalfullmäktige, municipalfullmäktige eller byggnadsnämnd antaget eller eljest i vederbörlig ordning handlagt förslag rörande generalplan, stadsplan, byggnadsplan, utomplansbestämmelser eller tomtindelning, må klagan föras allenast av sakägare som i ärendet framställt yrkande vilket helt eller delvis lämnats utan bifall.

151 §.

Länsstyrelses beslut om fastställelse av utomplansbestämmelser eller ändring därav samt förordnande enligt 82 § eller 121 § andra stycket, så ock länsstyrelses beslut om förbud mot nybyggnad utan särskilt tillstånd eller mot tätbebyggelse eller mot schaktning, fyllning, trädfällning eller annan därmed jämförlig åtgärd skall lända till efterrättelse utan hinder av förd klagan.

V. Allmänna bestämmelser.

152 §.

Har någon av statlig eller kommunal myndighet erhållit uppdrag att upprätta förslag till regionplan, generalplan, stadsplan, byggnadsplan eller tomtindelning eller att verkställa plan- eller höjdmätning eller kartläggning till ledning vid upprättande av sådant förslag, äge han och hans biträden erhålla tillträde till fastigheter och byggnader samt därvid övergå ägor och anbringa märken eller signaler i vad det finnes erforderligt för uppdragets genomförande, varvid skall iakttagas att skada å egendom såvitt möjligt undvikas.

Vad nu sagts gälle ock den, vilken på grund av föreskrift som meddelats med stöd av denna lag har att företaga utstakning av byggnads läge eller besiktning av pågående eller avslutat byggnadsföretag eller därmed likartat arbete.

153 §.

Vad i denna lag sägs om ägare av mark eller tomt skall ock gälla om den som innehar mark eller tomt under sådan besittningsrätt som enligt lag är att hänföra till fast egendom.

154 §.

Är tomt belägen vid torg, park eller annan sådan allmän plats, skall marken framför tomten anses som gata till en bredd, motsvarande fem fjärdedelar av den å tomten enligt stadsplanen vid gatans upplåtande till allmänt begagnande tillåtna högsta hushöjden.

155 §.

Vad i 56, 62 och 67 §§ stadgas om tomt avser, förutom rättsligen bestående tomt enligt gällande tomtindelning, allenast sådan administrativt bildad tomt som är i en ägares hand. Sagda lagrum skola dock gälla jämväl annan inom byggnadskvarter belägen fastighet, varå nybyggnad företagits eller skall äga rum efter det att kvarteret intogs i stadsplanen.

156 §.

Går gräns mellan två städer i gatas längdriktning, skall i fråga om tidpunkten för inträdandet av skyldighet att upplåta gatan till allmänt begagnande så anses som om gatan vore belägen inom en och samma stad.

Kostnaden för gatan skall fördelas mellan städerna efter den nytta de hava av gatan, med rätt för vardera staden att i enlighet med de i denna lag stadgade grunderna av vederbörande tomtägare i den staden uttaga bidrag till dess andel i kostnaden som om gatan helt vore belägen inom staden.

157 §.

Förordnas att område, för vilket generalplan, stadsplan, byggnadsplan eller utomplansbestämmelser fastställts, skall tillhöra stad eller köping eller meddelas beträffande sådant område förordnande att vad i denna lag är stadgat för stad skall äga motsvarande tillämpning för området, lände planen eller bestämmelserna fortfarande till efterrättelse.

Vad nu sagts skall äga motsvarande tillämpning beträffande förordnande, förbud eller annan föreskrift som meddelats med stöd av bestämmelse i fjärde avdelningen.

158 §.

Vad i denna lag sägs om nybyggnad skall ock gälla om sådan ändring av befintlig byggnad som, enligt vad Konungen därom stadgar, är att hänföra till nybyggnad.

Övergångsbestämmelser.

159 §.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1948.

Genom denna lag upphäves stadsplanelagen den 29 maj 1931 (nr 142); dock skola de i stadsplanelagen meddelade övergångsbestämmelserna alltjämt i tillämpliga delar gälla, under iakttagande av att hänvisning till stadgande som ersatts genom bestämmelse i nya lagen skall anses i stället hava avseende å den bestämmelsen.

Förekommer eljest i lag eller särskild författning hänvisning till lagrum som ersatts genom bestämmelse i denna lag, skall den bestämmelsen i stället tillämpas.

160 §.

När särskilda skäl äro därtill, äger länsstyrelsen beträffande område på landet, för vilket stadsplan, byggnadsplan eller utomplansbestämmelser ej fastställts, förordna att stadgandet i 7 § första stycket ej skall gälla förrän från och med den 1 januari 1950.

161 §.

Har stomplan fastställts före denna lags ikraftträdande, skall beträffande planen tillämpas vad om fastställd generalplan i stad är stadgat.

162 §.

Vid prövning av fråga om lösnings- eller ersättningsplikt med avseende å mark, vilken enligt denna lag eller föreskrift, som meddelas med stöd av lagen, eller enligt motsvarande äldre bestämmelser ej må tagas i anspråk för enskilt bebyggande eller för viss bebyggelse, skall värdet å marken bestämmas med skälig hänsyn till det värde, marken vid tiden för lagens ikraftträdande ansågs hava enligt dittills tillämpade grunder; och må förty jämväl det värde som då tillmättes marken för tätbebyggelse komma i betraktande.

163 §.

Har gata eller gatudel framför tomt upplåtits eller lagligen skolat upplåtas till allmänt begagnande före denna lags ikraftträdande, skall angående skyldighet för tomtägaren att gälda ersättning för gatumark äldre lag äga tillämpning.

Vidgas gata, som upplåtits till allmänt begagnande före ikraftträdandet av denna lag, och har skyldighet för ägare av tomt att ersätta staden värdet av den gatumark, som tagits i anspråk för gatan, enligt bestämmelserna i äldre lag ännu icke inträtt vid vidgningen, skall skyldighet för tomtägaren att enligt denna lag med anledning av vidgningen gälda ersättning för mark icke inträda förrän ersättningen för mark för gatans upplåtande enligt äldre lag förfaller till betalning.

164 §.

Finnes i stadsplan föreskrift ej meddelad om den hushöjd som är tillåten å tomt, må tomtägares skyldighet att bidra till stads gatukostnad ej beräknas efter större gatubredd än aderton meter.

165 §.

Vad i 70 § stadgas skall äga motsvarande tillämpning med avseende å område i en ägares hand som ingår i stadsplan vilken fastställts före denna lags ikraftträdande, därest området utgör minst ett helt byggnadskvarter.

Ingår i byggnadsplan som fastställts före denna lags ikraftträdande område i en ägares hand, skall vad i 113 § stadgas om upplåtande av mark äga motsvarande tillämpning.

166 §.

Är då denna lag träder i kraft föreskrift meddelad jämlikt 1 § andra stycket lagen den 24 mars 1942 (nr 128) om förbud mot bebyggelse till hinder för försvaret, skall så anses som om föreskriften meddelats jämlikt motsvarande stadgande i förevarande lag.

167 §.

Har före denna lags ikraftträdande, i avbidan på upprättande av byggnadsplan, förbud meddelats mot nybyggnad utan länsstyrelsens tillstånd, vare beslutet ej gällande längre än fem år från lagens ikraftträdande, med mindre tiden förlänges enligt vad i 108 § stadgas.

168 §.

Utan hinder av vad eljest i denna lag är stadgat må, där ej Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer annorlunda förordnar, tätbebyggelse äga rum inom område för vilket avstyckningsplan gäller vid denna lags ikraftträdande.

Med avseende å sådan plan skall vad i 109 och 110 §§ stadgas äga motsvarande tillämpning.

169 §.

Har jämlikt äldre lag tomtindelning fastställts för område inom byggnadsplan, må nybyggnad ej företagas i strid mot tomtindelningen, dock må länsstyrelsen för särskilt fall meddela tillstånd till nybyggnad, när synnerliga skäl äro därtill. Ej må tomtindelningen ändras i andra fall än då fastställd ändring i byggnadsplanen förutsätter ändring av tomtindelningen eller ock ägarna av de tomter som beröras av ändringen äro ense därom och ändringen finnes lämplig för ett ändamålsenligt utnyttjande av tomterna.

170 §.

Beträffande byggnadsplan som fastställts före denna lags ikraftträdande skall vad i 116 § stadgas icke äga tillämpning.

Det alla som vederbör hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit.

Stockholms slott den 30 juni 1947.

GUSTAF.

(L. S.)

(Justitiedepartementet.)

HERMAN ZETTERBERG.
